

NÅ: «Akutt vannmangel, hurtig tap av fungerende matjord, utdøende dyreliv? Det er nå.» skriver vår helgekommentator. Illustrasjon: Flu Hartberg

En vei ut

Plutselig er det litt gøy å snakke om framtida igjen.

Publisert den **31. jul 2015**, kl. 15:16 av

Marte Michelet

(mailto:mmi@dagbladet.no)

Helgekommentaren

I John le Carres spionthriller «Russlands hus» finnes det en minneverdig liten scene der den britiske hovedpersonen forsøker å få servert te i Moskva. Te-disken betjenes av «tre fylldige kvinner i hvite uniformer med hjelmer av hvit plastikk» som vokter over en gigantisk samovar. Den enes jobb er å koke vann, den andres er å veie opp løs te på en vekt, den tredjes å betjene kassaapparatet. Til tross for den påfallende overbemanningen går alt grusomt sakte. Boka ble skrevet i 1989, rett før murens fall, og scenen fungerte som et bilde på den dysfunksjonelle Sovjetiske økonomien og arbeidsorganiseringen, som snart kom til å kollapse helt.

Jeg var nettopp i California, og kom til å tenke på disse russiske damene da jeg sto i en kaffebar i San Francisco.

Én ansatt tok bestillingen, en annen ropte bestillingen videre, en tredje laget kaffen, en fjerde ropte at den var klar og en femte serverte den. Det var bare meg der. Det tok hundre år å få en vanlig kaffe.

Det sprø med dette er at California er verdens sjuende største økonomi, større enn Brasil, større enn dagens Russland. Staten er sentrum for den raskeste og mest avanserte teknologiutviklingen i verden. De er så sci-fi at de er i ferd med å sette

robotstyrte, sjåførløse biler på veiene. Likevel har flere og flere av Californierne helt meningsløse jobber. Og overalt merker man at kollapsen truer.

En ting er at alle venter på Det Store Jordskjelvet som vil pløye gjennom hele California som en gigantisk plog. Det kan komme i morgen, eller det kan komme om 30 år. Ingen vet. Men jordskjelv er man forberedt på - bygninger og infrastruktur sikres, alle har nød-kasser stående hjemme med vann, tepper og hermetikk.

Det man derimot innbitt har lukket øynene for, er klimaendringene. California gjennomlever den verste tørken på 1200 år. Den har vart i fem strake år, og bare de siste dagers hellige av klimafornekterne nekter å akseptere at de tomme vannreservoarene, de knusktørre åkrene og den brått synkende vannstanden i statens innsjøer er varige endringer.

Klimaendringene var ikke, som de fleste av oss har gått rundt og trodd, noe som kom til å ramme oss i en fjern, dunkel framtid, California viser oss at «effektene skjer her og nå», som den verdenskjente romanforfatteren og klimaaktivisten Margaret Atwood skriver i en glitrende gjennomgang av realitetene i det siste nummeret av Samtiden.

Akutt vannmangel, hurtig tap av fungerende matjord, utdøende dyreliv - det er nå. Men det kule med Atwood er at hun er teknologinörd. Hun elsker, og forstår seg på, høyteknologisk innovasjon. Det gjør at hun ikke blir en sånn «tilbake til Gaia»-aktivist som vil at alle skal bo i trehytter og leve som ekorn. Og det gjør at hun ikke inntar den samme holdningen av resignert alarmisme som preger mye av venstresidens klimaretorikk. Samtidig fryser hun av de på høyresiden som klamrer seg til en utopi der teknologiske nyvinninger i seg selv vil redde planeten og la oss fortsette akkurat som før.

«Akutt vannmangel, hurtig tap av fungerende matjord, utdøende dyreliv ? det er nå.»

Atwood er en av en økende skare veldig gode skribenter som prøver å forene tre perspektiver: Økonomi, miljø og teknologi. I disse dager kommer for eksempel Paul Mason - tidligere økonomiredaktør i BBC og en av dem som har fulgt og skildret finanskrisen aller best - med en bok med tittelen «Postcapitalism», der han argumenterer for at «uten å merke det er vi på vei inn i den post-kapitalistiske æraen». Informasjonsteknologi, nye arbeidsmåter og delingsøkonomien kommer til å erstatte den finansstyrte oljeøkonomien. Med vekt på «kommer til» ikke «kan».

Boka er ikke i butikkene ennå, men et langt essay med hans hovedpoenger ligger ute på Guardians nettsider. Det er til nå delt mer enn 350000 ganger og vitner om at det er et veldig sug der ute etter velfunderte, systemkritiske resonnementer.

Mason mener at det fantastiske tempoet i den teknologiske utviklingen «gir oss en vei ut». Vi kan robotifisere det meste av produksjon (og kjøring), til stadig lavere kostnader, og dermed konsentrere oss om de gjøremålene klimakrisen vil tvinge oss til å holde på med. Luke i våre små byhager for å få mat. Samle regnvann. Sykle. Finne kreative måter for å gjenbruke alle slags materialer og ressurser som vil bli mindre tilgjengelige.

Mason er ukuelig optimist. Han ser tegn over alt til at menneskene av seg selv holder på å gå i denne retningen, på måter som direkte undergraver den (dysfunksjonelle og kollapsende) moderne kapitalismen.

Jeg er virkelig ikke sikker på om han, og de mange som for tiden skriver liknende ting, har rett.

En åpenbar innvending er at motkreftene mot en sånn utvikling er fryktelig sterke. Og elleville teser om hva IT -revolusjonen vil føre til har blitt gjort til skamme før. Men de tesene har som oftest vært helt uten maktanalyser og løsevet fra de fundamentale premisene, nemlig økologi og økonomi. Mason og Atwood gjør det morsomt og maktpåliggende å snakke om framtida igjen, i stedet for å bare håpe at den ikke kommer.

En kikk på nordmenns lesevaner styrker, overraskende nok, det radikale resonnementet. I oljesmurte Norge kjøper vi helt utrolig mange bøker om strenge matregimer, vedhogging, håndarbeid og gjør-det-selv. (Og hårfletting). Det at stadig flere er henvist til meningsløse servicejobber og velter seg i massekonsum skaper tydeligvis en sterk lengsel etter det jordnære, nevenyttige, unike og hjemmelagde.

Kanskje er vi klarere for denne overgangen enn vi tror?